

דף לה

נא. האם יש מעילה בקונמות אם לא? מה הדין בקונם כללי ובקונם פרטי?

שאל רבא מרב נחמן האם יש מעילה בקונמות אם לא. ופשט לו ממשנתנו שיש מעילה, ותלוי הדבר במחלוקת רבי מאיר וחכמים.

ומשמע (וכ"ה בר"ן ועוד) שמחלוקתם בין בקונם כללי בין בפרטי – כגון שאסר ככרו על עצמו בקונם, לדברי האומר יש מעילה – הוא מעל וחברו לא מעל. ובקונם כזה, אפילו לדעת האומר יש מעילה אין לו פדיון (כיון שחברו לא מעל, אין חזק כהקדש לתפוס פדיונו (ראשונים). וה"ה בקונם שאוסר רק על עצמו. עפ"י רשב"א).

אסר ככרו על חברו בקונם ונתנה לו במתנה – חברו מעל לכשיוציא, אבל בנתנה עצמה אין מעילה, לא לו – שהרי אין האיסור מוטל עליו, ולא על חברו – שיכול לומר התר רציתי, איסור לא רציתי.

א. להלכה יש מעילה בקונמות, כפי שפשט רב נחמן ממשנתנו. וגם בסוגיא בשבועות מהפכים את דעות ר"מ וחכמים, שלחכמים יש מעילה (ר"ן; ריטב"א).

ויש להסתפק לדעת מי שאומר יש מעילה, האם ניתן אותו קונם לאחר המעילה, כהקדש היוצא לחולין ע"י מעילה (ר"ן).

ב. המאירי כתב – שלא כהר"ן ועוד – שבקונם פרטי אין מעילה, ולא אמרו מעל אלא כשאמר בלשון 'הקדש' או 'קרבן'.

דפים לה – לו

נב. הכהנים בעבודת הקרבנות, האם הם שלוחים שלנו או שלוחי שמים? האם הכהן מקריב קרבן של המודר ממנו הנאה?

נסתפקו בגמרא האם הכהנים בעבודתם שלוחינו הם או שלוחי שמים. ונפקא מינה להקרבנות קרבנות של המודר הנאה. ורצו להוכיח ממשנתנו שהכהנים מקריבים קרבנותיו של המודר הנאה מהם. ודחו שבקרבנות מחוסרי כפרה, הואיל ואינם צריכים דעת בעלים – ודאי יכולים הכהנים להקריב עבור המודר (וודאי שלוחי שמים הם באותם קרבנות. מאירי, וכ"מ ברשב"א).

עוד אמרו שאפילו אם שלוחים שלנו הם – פיגולם פיגול, ואין אומרים 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי' שנאמר לא יחשב – מכל מקום.

א. אעפ"י שבסוגיתנו לא פשטו הספק מדברי התנאים, במקום אחר הסיק רב הונא שהכהנים שלוחי דרחמנא הם, שהרי אין דבר שהשליח יכול לעשותו והמשלח אינו יכול (רשב"א ור"ן עפ"י קדושין כג. וכן פסק הרמב"ם (גדרים ו,ה) שהכהנים שלוחי שמים הם ואינם שלוחי בעל הקרבן, לפיכך מותר במודר הנאה).

ובתוס' בקדושין (כג:): צדדו לפרש שודאי הם גם שלוחי דרחמנא, והספק היה האם הם גם כן שלוחי דידן או רק שלוחי דרחמנא. ולא נפשט.

ב. יש אומרים שבשחיטת קדשים לדברי הכל הכהן השוחט הוא שליח של הבעלים הוא שהרי שחיטה כשרה בזה (עפ"י גובי"ק אה"ע עו עפ"י קדושין מא:).

ג. גם לפי הצד 'שלוחי דידן', אם אינו מסיים כהן אלא כגון בהמה שאבדה לאדם ואומר כל הרוצה להקריב יבוא ויקריב – מותר לכהן להקריבו למודר הנאה, שאין זו שליחות ממש (עפ"י רשב"א).

ג. א. הקרבת קרבן עבור אדם אחר, האם צריכה דעת בעלים?

ב. האם מביא אדם קרבן עבור בניו הקטנים או עבור אשתו שאינה בת דעת?

א. אמר רבי יוחנן: כל מביאי קרבן צריכים דעת, חוץ ממחוסרי כפרה, שהרי אדם מביא קרבן על בניו ועל בנותיו הקטנים (זאת תורת הזב – בין גדול בין קטן).
מבואר בגמרא (וכן מפורש בתורי"ד) שבין לענין הכהן המקריב, צריך דעת בעלים, ובין לענין המפריש קרבן עבור חברו – צריך דעתו, כדברי רבי אלעזר: הפריש חטאת חלב על חברו או פסח – לא עשה כלום.
(ע"ע ערכין כא לענין דעת בעלים בהפרשה ובהקרבה ובהקרבנות השונים).

ב. כאמור, מביא אדם קרבן עבור בניו ובנותיו הקטנים כשהם מחוסרי כפרה, כגון לאחר זיבתם. וכן עבור אשתו שוטה שילדה (זאת תורת הילדת. או כשנצטרעה. מאירי). ואם הוא עשיר, אמר רבי יהודה: מביא קרבן עשיר של יולדת.

משמע בגמרא שאינו מביא קרבן על חטא אשתו שוטה, שאפילו אם חטאה כשהיתה פקחת כבר נדחית מהקרבה כשנשתתה.

א. להלכה כתב המאירי שמביא קרבן לאחר שנשתתה, אפילו הופרשה הבהמה מוקדם שנשתתה, לפי שבעלי חיים אינם נידחים. וע"ע זבחים יב.

ב. כשמביא קרבנות מחוסרי כפרה עבור בניו, יכול לפטור עצמו בקרבן עני אעפ"י שהוא עשיר (מאירי).

ג. נחלקו הראשונים אם הבעל חייב להביא קרבנות אשתו שנתחייבה בהם קודם נישואיה, או אף קודם אירוסיה, אם לאו (עתוס' ורשב"א ומאירי).

דף לו

גד. א. התורם משלו על של חברו, האם צריך את דעתו של בעל הפירות? טובת הנאה של מי; של התורם או של בעל הפירות?

ב. האם מותר לאדם לתרום תרומותיו ומעשרותיו של חברו המודר הנאה ממנו?

א. נסתפקו בגמרא האם התורם משלו על של חברו צריך דעתו כי מצוה שלו היא ונוח לו לעשותה, או אין צריך כיון שזכות היא לו. ולא נפשט הספק. [ומשל בעל הכרי על של בעל הכרי – ודאי צריך דעתו].

א. לפי הצד שצריך דעתו, וכן בתורם משל חברו על של חברו שודאי צריך דעתו, צדד הר"ן שאם אמר 'כל התורם אינו מפסיד' – אין מועיל, ורק 'כל הרוצה לתרום יבוא ויתרום' מועיל, וכל שכן 'כל השומע קולי יתרום' ששליחות גמורה היא.
ואולם מדברי הרשב"א נראה שבתורם משלו על של חברו אין צריך שליחות ממש ואין הדבר תלוי אלא אם זכות היא לו אם לאו. לפיכך אף ב'כל התורם אינו מפסיד' מסתבר שמועיל, אבל תורם משל חברו על של חברו אין מועיל גילוי דעתו שנוח לו שנאמר גם אתם – לדעתכם.

ב. לדעת התוס', הואיל ולא נפשט הספק יש לילך לחומרא להיותה תרומה ויחזור ויתרום (מובא במאירי). ואילו הרמב"ם (תרומות ד, ב) והמאירי נקטו שרשאי אדם לתרום משלו על של חברו שלא בידיעתו. וכן נקטו הרמב"ן הרשב"א והריטב"א (בקדושין כג:) שבעית הגמרא נפשטה לדברי רב הונא (בבכורות יא) שהפודה פטר חמור של חברו – פדוי.

ג. אם מזכה לחברו פירות כדי להפריש אותם על של חברו – נראה ודאי שזכות היא, שהרי מזכה לו פירות המעשר, וגם המצוה היא של חברו הואיל ומזכה לו טרם ההפרשה (חדושי חתם סופר. נקט שמצד מה שמנעו מעשיית המצוה בגופו אין זה חוב. וע' גם בנקה"כ יו"ד שה. וצ"ע הלא הפסיד הברכה, וגם מצוה בו יותר מבשלוהו).

שאל רבי ירמיה מרבי זירא: טובת הנאה (שיכול לקבל מישראל על הנתינה לכהן קרובו) של מי. ופשט לו (וכן הוא בירושלמי בשמו) שטובת הנאה שייכת לבעל הפירות (תבואתך.../תבואת זרעך... ונתתה). ולבסוף הביאו מדברי רבי יוחנן שטובת הנאה של התורם. וכן הלכה (רמב"ם תרומות ד, ב; יו"ד שלא, ל). לדעת התוס' (בב"ק סח:), לפי הצד שצריך דעתו של בעל הפירות, אין ספק שטובת הנאה שלו. ובעית הגמרא כאן אמורה ב'אם תמצי לומר' שאין צריך דעת (עפ"י מפרשים).

ב. שנינו במשנה, המדיר את חברו תורם את תרומתו ומעשרותיו לדעתו. ומבואר בגמרא שאפשר לפרש בתורם משל חברו על של חברו ובאופן שלא עשאו שליח במפורש אלא אמר 'כל הרוצה לתרום יבא ויתרום'.

ודוקא באופן זה, אבל אמר 'כל השומע קולי יתרום' – שליחות גמורה היא ואסור (ר"ן. וכן צדדו בתוס'). וכן אסור כשתורם בידיעתו אפילו אם לא ציווהו (עפ"י תוס' ותורי"ד בבואר הגמרא. וע' בלשון הרמב"ם נדרים ו, א).

ואם ננקוט שהתורם משלו על של חברו אין צריך דעת, אפשר לפרש משנתנו באופן זה שתרם בלא דעת חברו [ולדעתו] ששינינו – על דעת עצמו של התורם.

א. לדעת הרשב"א והמאירי, אין מותר באופן זה אלא לדעת חנן שהפורע חובו של חברו אין יכול חברו לתובעו, אבל לחכמים אסור שהרי אין זה גרוע מפורע חובו של חברו שאסור כיון שיכול היה לתובעו ומחל לו.

ולדעת הר"ן אפילו לחכמים מותר כיון שהתורם עושה כן לדעת עצמו שהרי טובת הנאה שלו היא, ואילו בעל הפירות נהנה בגרימה בעלמא.

ב. לדברי ר"י (בתוס'), בתורם משלו על של חברו אין מועילה אמירת 'כל הרוצה...'. ורק בתורם משל חברו על של חברו שמצד הדין היה מותר שהרי מצוה הוא עושה ואין זו הנאה, אלא משום שהוא כמו שלוחו שמצוהו אסור, לכך מותר ב'כל הרוצה'.

ג. כשתרם משלו על של חברו המודר ממנו הנאה, אסור להניח לחברו טובת הנאה, שהרי טובת הנאה של התורם ונמצא מהנהו (עפ"י ר"ן כאן ולהלן מז. ומאירי). ואפילו למאן דאמר טובת הנאה אינה ממון, יש אוסרים מפני שמהנהו בכך שיכול הלה ליטול שכר מישראל על הנתינה לכהן קרובו (עפ"י קרן אורה פד: ולפי"ז לפי הדעה בירושלמי (להלן פי"א ה"ג ודמאי פ"ו) האוסרת ליטול שכר – מותר. עפ"י חלקת יואב חו"מ כג), או מפני נתינת טובת הנאה עצמה, בכך שיכול לבחור כהן מסוים (עפ"י מהנ"א סוף הל' טובת הנאה. וע' פרי יצחק ח"ב ג). ויש מי שמתיר לתרום למודר למאן דאמר טובת הנאה אינה ממון, אלא שלמודר אסור ליטול שכר על הנתינה (עפ"י נאות יעקב ד).

ד. לדברי התוס' נראה שיש להחמיר במודר הנאה שהרי לא נפשטה הבעיה. ואולם הרמב"ם פסק לקולא (וע' בחדושי חת"ס).